JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Haapakoski, Kaisa

Title: Työttömyys todellakin satuttaa

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 kirjoittajat

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/

Please cite the original version:

Haapakoski, K. (2023). Työttömyys todellakin satuttaa. Työväentutkimus, 37, 163. https://journal.fi/tyovaentutkimus/issue/view/10839

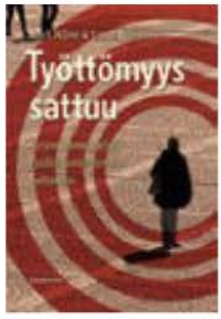

Työttömyys todellakin satuttaa

Sari Näre & Lena Näre. *Työttömyys sattuu: Arjen kamppailuja työllistämistoimien rattaissa*. Gaudeamus, 2022. 360 s.
ISBN 978-952-345-169-8.

Työttömien tarinoiden sitaatit viiden vuoden takaa ovat absurdia luettavaa – järjestelmä, jonka on odottanut edistävän työmahdollisuuksia, estää kouluttautumista ja siten työmahdollisuuksia; ihmiset, jotka tasapainoilevat sairauden ja työttömyyden välillä, tulevat ennemminkin sivuutetuiksi kuin autetuiksi. Korkeasti koulutetut eivät olekaan työttöminä arvokkaita, vaan pummeja ja vapaamatkustajia, joille tulee puhuteltaessa kokemus tyhmyydestä (s. 205).

Sari ja Lena Näreen *Työttömyys sattuu* teoksen kantava voima, eli työttömien tarinat, kerättiin vuonna 2018 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimesta Markus Jäntin ja Lena Näreen ideoimana. Tavoitteena oli uusia vuoden 1993 lama-ajan aineistonkeruu nykyisissä olosuhteissa. Laadullisena tutkimuksena teos antaa onnistuneesti arvoa aineistolleen, sitaatit herättävät lukijassa vahvoja tuntemuksia. On kuitenkin heti perään todettava, että kertomukset eivät asetu teoksessa vain henkilökohtaisiksi tarinoiksi. Niiden avulla Näre ja Näre piirtävät yksityiskohtaista ajankuvaa Suomen työvoimapalveluiden sekä terveys- ja sosiaaliturvan ristiriitaisista toimintakäytännöistä katutasolta käsin, aikana ennen koronaa, Juha Sipilän hallituksen aktiivimallin tultua käyttöön. Tarinoita kerättiin kaiken kaikkiaan 126. Kirjoittajat kuvaavat aineistoaan sanoin "määrällisesti hyvä ja korkealaatuinen" (s. 13), ja lukijan on helppoa yhtyä tähän näkemykseen pitkien sitaattien perusteella.

Kirja on jaettu kolmeen osioon, joissa käsitellään työttömyyden ja työn jatkumoja, työllistämistoimen rattaita sekä arjen kamppailuja. Nämä osiot kuvastavat löyhästi sitaateista esiin tulevia teemoja. Samalla kun varsin vapaamuotoinen etenemistyyli antaa tilaa työttömien tarinoille, saattaisi valinta olla tiiviyttä korostavan tutkimuskentän näkökulmista haasteellinenkin. Kirjoittajat eivät tuo esiin yllätyksellisiä johtopäätöksiä, vaan ottavat osaa jatkumoon, jonka puitteissa työvoimapolitiikan ristiriitaisuuksia on tutkimuksissa viime vuosina käsitelty. Teos kuitenkin kuvaa työttömyyttä tässä ajassa mielenkiintoisesti liminaalitraumana – eli kärsimystä aiheuttavana pitkittyneenä välitilana, jonka päättymisestä ei ole tietoa (s. 249–270). Kyseinen käsite tuo esiin työttömyyden vahingoittavuuden rangaistuksia korostavissa työvoimapolitiikoissa, joissa paradoksaalisesti tätä vahingoittavuutta ei kovin vahvasti tunnisteta. Lukijana jää pohtimaan, selittääkö liminaalitrauman käsite kunnolla sitä, miten työvoimapolitiikat vahingoittavat työttömiä. Liminaalitrauman ohella voitaisiin painottaa institutionaalisen väkivallan käsitettä, jolloin katse kohdistuu vahvasti työvoimapolitiikkojen kärsimystä tuottaviin käytäntöihin: "Rakenteellinen väkivalta kumpuaa järjestelmän ehdoilla tapahtuvasta toiminnasta, joka jyrää yksilöiden tarpeet ja oikeudet. Byrokratialle ominaisella tavalla tärkeintä on muotoseikkojen sujuvuus eikä käsiteltävien asioiden hoitaminen yksilöitä kunnioittavalla tavalla." (s. 143.)

On virkistävää lukea perinteinen laadullinen tutkimus, jossa rikkaan aineiston antia ei ole tiivistetty liian kapeaan analyysiin ja vain tutkimusartikkeleiksi. Toivoisi tämän tyyppisen kirjallisuuden olevan jatkossakin suomalaisille kustantajille kannattavaa, sillä laajaa lukijakuntaa palvelee yhteiskuntatieteellisen tiedon saatavuus. Aineistoa erityisen hyvin arvostavan toteutustapansa vuoksi *Työttömyys sattuu* on suositeltava teos aivan kaikille, vaikkakin sen tarkka ajankuva tarjoaa juuri nyt hyödyllistä mietittävää erityisesti päätöksentekijöille kuin myös työvoimapolitiikan sekä terveys-, kuntoutus- ja sosiaaliturvan käytännön tason toimijoille.

Kaisa Haapakoski
YTT, yliopistonopettaja, laillistettu sosiaalityöntekijä, Jyväskylän yliopisto